

דף ה'

וכע"ז פי' הרמב"ם בפ"ג הל"ט"ו "שאינ
ההנחה גמורה עד שינוח החפץ במקום
שהי' לו לנוח בו בשעת עקירה". (ולכא'
צ"ל דגם רש"י והרמב"ם מידי לחיסרון
דלא איתעביד מחשבתו ורק דסברי דמיירי
אפי' באופן דנתכוין לכך) אולם ע' בר"ח
(ע"ב) שפי' טעם הפטור דלא איתעביד
מחשבתו, וכן הביא המאירי די"מ כן,
וכתב דנפק"מ דלשיטה זו אם נתכוין
מתחילה לכך חייב, ע"ש. וע' ברמב"ם שם
שג"כ כתב טעם זה, וז"ל "הזורק חפץ
מרשות לרשות כיו וקודם שינוח קלטו
אחר בידו כו' פטור מפני שאין זו הנחה
שנתכוון לה, לפיכך אם נתכוין בשעת
זריקה לכך חייב", עכ"ל, וצ"ע דעת
הרמב"ם דסותר עצמו מדבריו בהל"ט"ו,
וצ"ע.

(ב) תד"ה כאן. וי"ל דאין כרמלית בכלים.
ומבואר דשיטת התוס' דאין כרמלית
בכלים היינו דהוי כרה"ר, אבל ההגהות
אשרי לקמן דף ח' כתב דכלי ברה"ר לא
הוי כרמלית אבל הוי מקום פטור, וכן כתב
בשם רש"י והר"ח (וע' בשעה"צ סי' שמ"ה
סקט"ו שכתב דאין מוכרח ברש"י [וע"ע
לקמן דף ח. אות ד'] וגם אינו בר"ח
הנדפס). ולפי דבריהם הדרא קושיית
התוס' לדוכתי'. וע' בקה"י סי' ז' מש"כ
בזה.

(ג) תד"ה כאן. בא"ד קשה לר"י כו' דכל
למעלה מי' הוי מקום פטור. (1) ע'
ברשב"א דאיכא מרבוותא שסוברים
דדוקא למעלה מעשרה ברה"ר כמקום
פטור, אבל ידו של אדם למעלה מעשרה
לא הוי מקום פטור, וכמבואר להדיא דף

דף ה'

(א) עקר ממקומו וקבל פטור עמד במקומו
וקבל חייב. בביאור הא דעקר ממקומו
פטור, פירש"י דלא אתעביד הנחה מכחו,

דף ה'

דבעינן מקום דע"ד "כי מה שהוא פחות מזה השיעור לא יניחו בו, כי החפצים המונחים לא יתקיימו בו" ולפי שיד האדם יניחו בו החפצים הגדולים כו' שיש בה מתכונת הקיבוץ והפישוט והאחיזה, מפני זה נחשוב אותה כאילו היא מקום שיש בו דע"ד". וכע"ז ברשב"א לקמן דף ח' בסוגיא דרבים מכתפים עליו בשיטת רש"י והרמב"ם דא"צ דע"ד, ע"ש.

(ה) שני כחות באדם אחד קמיבעיא ל'י וכו'. ופירש"י דהצד לפטור דהווי להו כשנים שעשאוה, וכ"כ תוס' בפ' ראשון. וע' בתהרא"ש שהעיר על פשט זה "דלא מסתבר להסתפק בזה דכיון שעשה הכל חייב", והיינו דס"ל לתהרא"ש דפטור דשנים שעשאוה שלא עשה אדם א' כל המלאכה אלא חלק ממנו ומשא"כ כיון נעשה הכל ע"י אדם אחד. וע' במשנת ר' אהרן סי' י"ב דרש"י ותוס' ס"ל דפטור שנים שעשאוה מה שהמלאכה נעשית בשני מעשים שהם חצי המלאכה, וא"א לצרפם, וכמו"כ מיבעיא הגמ' אי באדם אחד שעשה הב' מעשים שא"א לצרפם, ע"ש.

והתוס' מביא עוד פי' מהר"ח דהצד לפטור דהווי כמו שנתן מימינו לשמאלו דאע"פ שהעבירה ד' אמות פטור. וע' בר"ח הנדפס על הגליון שביאר יותר ד"לא נעקר ממקום זה והונח במקום אחר אלא מקום העקירה הוא מקום הנחה" ולכא' זה תלוי בחקירת הגר"ש רזובסקי זצ"ל בזכרון שמואל (עמוד תצ"ח) בהא דעקירת גופו כעקירת חפץ ואינו חיסרון שהי' תמיד מונח על האדם, אם משום דגם נחשב מעשה עקירה

צו. דמוציא משא למעלה מעשרה חייב וכן מעביר ברה"ר למעלה מעשרה חייב. והיינו דשיטה זו סובר דכל שהוא ע"ג אדם אינו נחשב למעלה מ' טפחים אלא נחשב מונח בארץ וכמו האדם, ולכן חייב על עקירה והנחה ע"ג אדם למעלה מ', ורק כשאינו ע"ג אדם פטור. וכן הובא שיטה זו במג"מ ריש פ"ג דשבת, וכן בריטב"א גיטין דף כג בשם הר"ם בר שניאור (2) ואילו דעת התוס' שלא כזה דאין חילוק ע"ג אדם או לא, וכן מבואר בתוס' דף ו' בד"ה התם, ע"ש היטב, והא דמוציא משא למעלה מ' חייב ס"ל לתוס' דזהו רק כשעושה העקירה והנחה למטה מ' טפחים, עע"ש. (וכן ביאר בדעת התוס' הרעק"א לקמן קב.) (3) ודעת הרשב"א לחלק בזה, דכשאדם א' מוציא משא למעלה מעשרה ועומד לפוש, בזה ילפינן ממשא בני קהת דחייב, אבל בסוגיין שמניח על אדם אחר פטור. ופשטות ס"ל לרשב"א שהוא גזיה"כ ממשא בני קהת באדם א' (וכן נקט הקה"י סי' א', ע"ש), וע' בתוצאות חיים סי' י"ג - ו' שביאר החילוק דכשמניח ע"ג חבירו ההנחה נעשה לפני שנתבטל לגופו ובשעת ההנחה הי' למעלה מ', ומשא"כ כשאותו אדם הנושא החפץ עושה הנחת גופו חייב דכבר נתבטל החפץ לגופו קודם ההנחה. והרשב"א תי' לקושיית התוס' דקושיית הגמ' דלרבי יוסי בר' יהודה דטרסקל למעלה מ' הוי רה"י, א"כ גם כשהטרסקל למטה מ' להוי כרמלית (וכקו' התוס'), ע"ש.

(ד) אמר רבא ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'. ע' ברמב"ם בפיה"מ שביאר, דהא

דף ה'

אם מכתפין בו הוי כרה"ר ואי לא הוי ככרמלית.

ח) אגוז ע"ג מים לא הוי הנחתו. וע' בתוס' שמפרש החיסרון שאינו כדרך שבני אדם מצניעין חפצם ולא הוי דומה למלאכת המשכן. אבל הרמב"ם פי"ג הל"ד כתב דמים אין להם חשיבות מקום ד' והו"ל כמניח ע"ג מקום שאין בו ד'. וע"ע בראב"ד ב"מ דף ט' בש"מ "דהנחה ע"ג משהו בעיניו, ומיא אורא בעלמא דמו", וכע"ז ברש"ש כאן, ע"ש. והנה בהא דמים ע"ג מים הוי הנחה, לכא' לפי' תוס' י"ל דכך הוא דרך הנחתו, אבל להרמב"ם והראב"ד הנ"ל צ"ל דנחשב כל המים לדבר א' והוי כולו מונח ע"ג הארץ ובאמת דכן מבואר בגמ' בסמוך גבי שמן שצף ע"ג מים דהנידון אי נחשב השמן והיין חיבור זל"ז וכמש"כ רש"י, וצ"ל דגם תוס' מודה דאי נחשב חיבור ומונח ממש ע"ג הארץ שוב הוי הנחה אפי' אינו הדרך.

וע"ע בראב"י סי' ר"א שכתב דכל החיסרון לענין עקירה, אבל אילו הניח ע"ג מים חייב, וכן הביא החת"ס בשם הראב"ן, ע"ש.

ט) אמר ר' יוחנן הוי טעון אוכלים ומשקין ונכנס ויוצא כל היום כולן אינו חייב עד שיעמוד. הנה שיטת התוס' סוכה מג. דגם לענין מעביר ד' אמות ברה"ר אם מתחילה נטלו ע"מ שלא להעבירו ד' אמות אע"פ שהעבירו אחרי כן לא מחייב. אולם שיטת רש"י שם משמע דמעביר ד' אמות אין בו דין זה, וכן נקט הכפות תמרים שם בדעת רש"י וביאר דהא דבעינין ע"מ

על החפץ אף שמונח על גופו, או"ד שאינו נחשב עקירה אלא על הגוף ורק דעקירת הגוף כעקירת חפץ, וע"ש שביאר בזה מח' רש"י ותוס' לקמן דף קנ"ג. ולכא' הר"ח אזיל כצד השני דבעצם כשהחפץ ביד האדם אינו נחשב עקירה והנחה ורק דעקירת הגוף פועל נמי להחפץ, ולכן אף שהחפץ עבר ד' אמות אבל כיון שגוף האדם לא עבר ד' אמות פטור, אלא דהגמ' מיבעיא לענין זריקה שבזה הוי עקירה ממש על החפץ. וע"ע בתוהרא"ש שפי' כהר"ח אלא שתמה דסברא זה לא שייך אלא במעביר ולא בזורק, ע"ש.

ו) תד"ה הוי קורא בספק על האסקופה. וי"ל דנקט ספר לאשמועינין אפילו ספר וכו'. שיטת התוס' כאן ועו"ר דבקורא על האסקופה שהוא כרמלית, יכול לגוללו אצלו אפילו אינו ספר (לרבא). אולם המג"מ מביא בשם הרשב"א (בעבוה"ק) שחולק על תוס', וכן הכריעו הב"י ורמ"א להלכה, אלא דהב"י הניח בצ"ע מקור התוס' דלמה לא הוי גזירה לגזירה. וע"ע בספר אבן העזר, ובמשנ"ב שם סק"י ובשעה"צ שם מש"כ בזה.

ז) בכותל משופע. אור"י דאיירי כגון שרבים מכתפים עליו דהוי רה"ר. והרמב"ן חולק על תוס', דכמו דאיתא לקמן דף ק' דזורק דבילה שמינה בכותל למטה מי' טפחים הוי כזורק ברה"ר, ה"ה בכותל משופע כל שהוא תוך י' טפחים. אבל הרשב"א חולק עליו וסובר כתוס' ומפרש דדוקא שם בדבילה שמונח מצד לחות ושמונת הדבילה אבל לא נח במקום מסויים, ומשא"כ כאן שהוא מקום מסויים

דף ה'

הך ילפותא ולכן אמרינן מהלך כעומד אפי' לקולא, וכן משמע בהרשב"א. וכתב רע"א דה"ה גבי קלוטה כמי שהונחה לר"ע דהתוס' דף ד' כתב דאי סבירא לן קלוטה כמי שהונחה א"א לחייב בזורק מרה"י לרה"י למעלה מי' דהוי כמונח במקום פטור באמצע. והתו"י שם חולק וסובר דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה לקולא דאל"כ זורק ד' ברה"ר היכי משכחת לה. וכתב רע"א דתוס' סבר דרק במקום חיוב לא אמרינן כן לקולא אבל במקום פטור אמרינן כן אף לקולא כנ"ל.

י"ב) בא"ד וריב"א מספקא ליה וכו' אם חייב לבן עזאי אפי' עמד לפוש תוך ד' אמות או לא. ולכא' ביאור הספק אם ההל"מ הוא דכדי לחייב מעביר ד' אמות לא אמרינן מהלך כעומד אבל אם עומד ממש ליכא הללמ"ס לחייבי, או"ד ההלמ"ס אומר דאפי' עומד ממש לא הוי הנחה. וכתב המהרי"ט דבהניח החפץ תוך ד' אמות ודאי פטור.

ובהא דהתוס' לא נסתפקו בעמד בתוך ד' אמות אלא לבן עזאי ולא לר"ע ע' במהרש"א כאן, וע"ע בקה"י סי' ו'.

י"ג) בא"ד וכן אם לא עמד חוץ לד' אמות וכו'. הרע"א ביאר הספק אם יכולים לתפוס החבל בשני הראשים, דהיינו כיון בהוצאה זו גופא צריך לומר מהלך לאו כעומד או קלוטה לאו כמי שהונחה דמי כדי שתהיה העברת ד' אמות א"א שוב לומר דהוי כעומד (או כמונח) לחייבו דממנ"פ פטור, או דאף בהוצאה א' אמרינן כן לחומרא ולא לקולא. וע"ע שם ברעק"א

להוציא משום דבעינן דומיא דמלאכת המשכן ובמשכן הי' עקירה ולא מעביר ד' אמות ברה"ר (דזה מהלכתא גמירי לה), אלא דיש להעיר דזה לא מתאים לשיטת רש"י בסוגיין שמפרש החיסרון משום מלאכת מחשבת, וע'.

י) חוץ לד' אמות עמד לפוש חייב לכתף פטור. ע' בזכרון שמואל (עמוד ת"ק) שנסתפק אם עמד לכתף הוא חיסרון דאינו נחשב מונח כלל, או שהוא חיסרון במעשה הנחה מצד האדם אבל נחשב מונח בעצם, ונפק"מ אם עקר אחר ממנו כשעמד לכתף אי חייב או לא, וכן נסתפק החזו"א סי' ס"ב אות ד'. (וע"ע בחזו"א שם לענין אם הניח על הארץ לצורך כיתוף, וע"ע שם ובשעה"צ שמ"ט - י"ח דל"ד עומד לפוש דה"ה עומד לדבר הוי כעומד לפוש.)

י"א) תוד"ה בשלמא לבן עזאי. התוס' הביא קושיית הירושלמי דלבן עזאי האיך חייב במעביר ד' אמות ברה"ר הא הוי מונח בכל אמה, ותי' דהוי הל"מ, וכן תי' על קלוטה כמי שהונחה. והתוס' כתובות (ל"א ע"ב) פירשו דלא ילפינן מהללמ"ס דלא אמרינן מהלך כעומד רק במקום פטור ולא במקום חיוב, וכן כתב הרשב"א כאן. והמהרש"א שם הק' מהא דמבואר שם דלבן עזאי המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך להוציאן חייב משום מהלך כעומד (כדמבואר בסוף התוס') אף דהוי במקום חיוב. ותי' המהרש"א (הרע"א לעיל דף ד' ביאר דבריו) דלחומרא לעולם אמרינן מהלך כעומד, רק ילפינן ממעביר ד' אמות דלא אמרינן מהלך כעומד לקולא, אבל זהו רק במקום חיוב אבל במקום פטור ליכא

דף ה'

שבנו מביא עוד מהלך בספק התוס' בשם
אביו דאולי לא אמרינן קלוטה כמי
שהונחה אלא דוקא מרשות לרשות אבל
לא בחד רשותא, וע"ש משה"ק הרעק"א
מלקמן צז:, ע"ש היטב.